

Provinciebestuur West-Vlaanderen als actieve speler in de museumsector

Het museumbeleid van de Provincie West-Vlaanderen

Reinoud Van Acker • afdelingshoofd dienst Cultuur, afdeling Erfgoed, provincie West-Vlaanderen

Els Dumalin • museumconsulent, dienst Cultuur, afdeling Erfgoed, provincie West-Vlaanderen

Reinoud Van Acker

Els Dumalin

Het museumbeleid van de Provincie West-Vlaanderen heeft zich in de loop der jaren ontwikkeld op twee aparte sporen. De Provincie beheert zelf museale collecties en museasites en ontplooid daarnaast ook een ondersteuningsbeleid voor West-Vlaamse musea. Via het Vlaams Erfgoeddecreet kwam daar vanaf 2008 een derde rol bij, namelijk deze van regisseur van de uitbouw van een regionaal depotbeleid.

Als we het museumbeleid in onze Provincie in een historisch perspectief plaatsen, dan komt naar voren dat de Provincie eigen musea is begonnen uitbaten vanuit twee hoofdmotieven.

Aan de ene kant neemt de Provincie woonhuizen van bekende West-Vlaamse personaliteiten uit de culturele sector over, zoals het Permekehuis in Jabbeke en het Lijsternest van Stijn Streuvels in Ingoogem, en transformeert die tot museale sites.

De Provincie ging zo in op een aantal

opportuniteiten die zich toevallig aandienen. In 2010 is daar nog het Ensorhuis in Oostende bijgekomen, dit dan wel via een krachtenbundeling en fusieoperatie met de stad Oostende (zie verder onder Mu.ZEE). Ook de erfgoedsite Raversyde kan bij deze categorie gerekend worden, want het is de erfenis van wijlen Prins Karel die de Provincie als een openluchtmuseum Atlantikwall in uitbating nam.

Anderzijds wilde de Provincie vanuit een meer doelbewuste visie, lacunes invullen en tegemoetkomen aan behoeften in de museale sector die de andere actoren in het culturele en museale niet invulden. Dat betrof de uitbouw van een collectie hedendaagse kunst en een collectie agrarisch erfgoed. De Provincie voerde dus, vanaf de late jaren 60 en vooral in de jaren 70-80, zelf geleidelijk aan een actief verzamelbeleid. Dit gebeurde vanuit twee uiteenlopende thema's.

De Provincie verzamelde een collectie landbouwvoertuigen en -werktuigen na een oproep van de toenmalige gouverneur Pierre Van Outryve d'Ydewalle die met lede ogen aanzag hoe enorme hoeveelheden landbouwvoorwerpen verkocht en vernietigd werden door de razendsnelle mechanisering in de landbouw. De gouverneur achtte het de taak van de provinciale overheid om een representatief aandeel van deze voorwerpen te redden en te bewaren voor het nageslacht. Vooral de grote stukken vormden een probleem omdat weinig particulieren en gemeenten in staat waren goede ruimtelijke voorzieningen te treffen om dergelijke omvangrijke stukken doeltreffend te bewaren en te presenteren. Zo ontstond het provinciaal museum Bulskampveld in Beernem.

In diezelfde periode kocht de Provincie systematisch hedendaagse kunst aan en bouwde zo geleidelijk aan een kunstcollectie op met als einddoel die permanent tentoon te stellen. In de jaren 60 nam de maatschappelijke belangstelling voor moderne kunst toe en diverse overheden namen daarin het voortouw. Zo ook de Provincie die hiermee een lacune invulde die nergens anders in West-Vlaanderen opgenomen werd. Op een grotere provinciale schaal leek dit realiseerbaar. Dat werd de basis voor de oprichting van het Provinciaal Museum voor Moderne

Kunst (PMMK) in de Romestraat in het voormalige Coo-gebouw in Oostende.

Aanvullend op de provinciale musea mag Be-Part toch niet onvermeld blijven, het platform voor hedendaagse beeldende kunst dat sinds 2004 in Waregem gevestigd is. Be-Part beheert zelf geen collectie maar organiseert meerdere keren per jaar tijdelijke tentoonstellingen rond hedendaagse kunst, beheert een zeer actief jeugdatelier en heeft een aparte ruimte met werkatelier voor een jonge kunstenaar in residentie.

Ondersteuning

Vanaf de jaren 90 van de 20ste eeuw verruimde de Provincie haar museumbeleid door de uitbouw van een pakket aan ondersteuningsmaatregelen voor West-Vlaamse musea. In eerste instantie

werden drie soorten subsidies voor musea in het leven geroepen: een reglement voor projectsubsidies, één voor werkingssubsidies en één voor infrastructurele subsidies. Samen met deze drie toelagen groeide ook de behoefte om de musea niet alleen financieel te ondersteunen maar ook inhoudelijk te begeleiden. De museale projecten kregen immers steeds grotere ambities zodat er meer kwaliteitsgaranties nodig waren om tot bevredigende resultaten te komen.

Het Vlaamse museumdecreet van 1996, met een uitvoeringsbesluit in 1998, versnelde deze evolutie. Dit decreet regelde immers voor het eerst de erkenning en tegelijk ook de indeling van de musea in Vlaanderen. Deze erkenning was een kwaliteitslabel waarbij musea moesten voldoen aan een reeks van

Tabel 1

Museumsubsidies door de Provincie West-Vlaanderen, 2007-2012

Jaartal	Investeringsubsidies	Projectsubsidies	Werkingsubsidies (*)
2007		4.000	
2008	103.124	19.714	
2009	250.000	3.785	450.000
2010	0	35.170	450.000
2011	200.000	23.075	450.000
2012	1.084.427	18.000	450.000

(*) Vlasmuseum te Kortrijk • Broelmuseum te Kortrijk • Abdijmuseum Ten Duinen te Koksijde • Bakkerijmuseum te Veurne • Memorial Museum Passchendale te Zonnebeke

BRON: Provincie West-Vlaanderen

criteria. Vrij uniek was dat musea die aan meer voorwaarden voldeden in een hoger niveau kunnen ingedeeld worden, namelijk in een regionaal (provinciaal) of in een Vlaams niveau. Onder dat laatste niveau ressorteren vandaag het Hospitaalmuseum en het Groeningemuseum in Brugge, In Flanders Fields Museum in Ieper en de drie musea die opereren onder de vzw MuZEE.

De ondersteuning van musea in het regionale niveau werd toegewezen aan de provincies. Voor West-Vlaanderen gaat het over vijf actoren: **Bakkerijmuseum** (Veurne), **Vlasmuseum** en **Broelmuseum** in Kortrijk, **Abdijmuseum Ter Duinen** (Koksijde) en **Memorial Museum Passchendale 1917** in Zonnebeke.

Om die nieuwe bijkomende rol te kunnen vervullen moest de subsidie voor indeling bij het regionale niveau gevoelig opgetrokken worden. Dat leidde tot het actuele provinciale budget van 450.000 euro per jaar (zie tabel 1)

Professionalisering

Een rechtstreeks gevolg van het museumdecreet was ook dat de Provincie een museumconsulent in dienst nam die als hoofddopdracht kreeg de musea in de Provincie te begeleiden in alle aspecten van hun museale werking. Een belangrijke taak van de consulent in de eerste jaren was de musea op weg helpen naar

erkenning en naar allerlei subsidies en ondersteuningsmogelijkheden. De inhoudelijke ondersteuning binnen de museale hoofddopdrachten is een kerntaak van de museumconsulent, met name rond verzamelbeleid, bewaring, registratie, onderzoek, presentatie, publiekswerking en algemeen beheer. Er ontstonden ook her en der vormingsinitiatieven om de musea verder te professionaliseren.

Met andere woorden: het museumbeleid van de Provincie West-Vlaanderen is sinds 1998 voor een groot deel een regionale toepassing van een Vlaams beleid. Zij het dat de Provincie wel nog eigen accenten kon leggen. Dat vertaalde zich in West-Vlaanderen tot het stimuleren van samenwerking onder musea. Zo ontsproten er museale netwerken in West-Vlaanderen vanuit een regionale verbondenheid of inhoudelijke verbanden met als doel een gemeenschappelijke communicatie.

Voorbeelden daarvan zijn het Westhoek Streekmuseum, een netwerk van ambachtelijke musea in de Westhoek, en de Musea van de Leiestreek, een groep van diverse musea uit deze regio. Anderzijds zijn er ook overleggroepen van deskundigen uit musea opgericht die actief zijn rond bepaalde museale hoofdtaken zoals het overleg van publieksmedewerkers van West-Vlaamse musea.

Nieuw hoofdstuk

Het Vlaams Cultureel Erfgoeddecreet zorgde vanaf 2008 (in 2012 herwerkt) voor een verdere verbreding van het museumbeleid. Vanuit de vaststelling dat musea maar een beperkt deel van de erfgoedsector uitmaken, zijn het beleid en de ondersteuning opengetrokken naar andere erfgoedsectoren zoals volkscultuur, heemkunde, archieven, documentatiecentra en bewaarbibliotheken.

Het gevolg was dat het museumbeleid geïntegreerd werd in een ruimer erfgoedbeleid. Als gevolg daarvan nam de Provincie West-Vlaanderen het initiatief om de voorheen talrijke subsidiereglementen voor allerlei erfgoedactoren te bundelen in een gecoördineerd alomvattend **erfgoedreglement**.

Ook de inhoudelijke en organisatorische begeleiding van de erfgoedactoren werd doorgetrokken en de museumconsulent kreeg het gezelschap van een erfgoedconsulent en twee depotconsulenten.

Want met het Cultureel Erfgoeddecreet kregen de provincies ook een **regierol** toegewezen in de uitbouw van een regionaal depotbeleid. Dit is een belangrijke nieuwe opdracht die de Provincie West-Vlaanderen volop opnam via een depotbeleid dat in eerste instantie een kwalitatieve bewaring van museale collecties ten goede moet komen.

Dit is een nieuw hoofdstuk in het museumbeleid van de Provincie West-Vlaanderen.

Een belangrijk deelproject daarin is de realisatie van een centrale erfgoeddatabase waarin de collecties van West-Vlaamse musea digitaal gebundeld worden. Die wordt later via een website ontsloten om ze toegankelijk te maken voor het brede publiek. ■

- www.west-vlaanderen.be/musea
- www.west-vlaanderen.be/genieten/Cultuur/musea/museawestvlaanderen

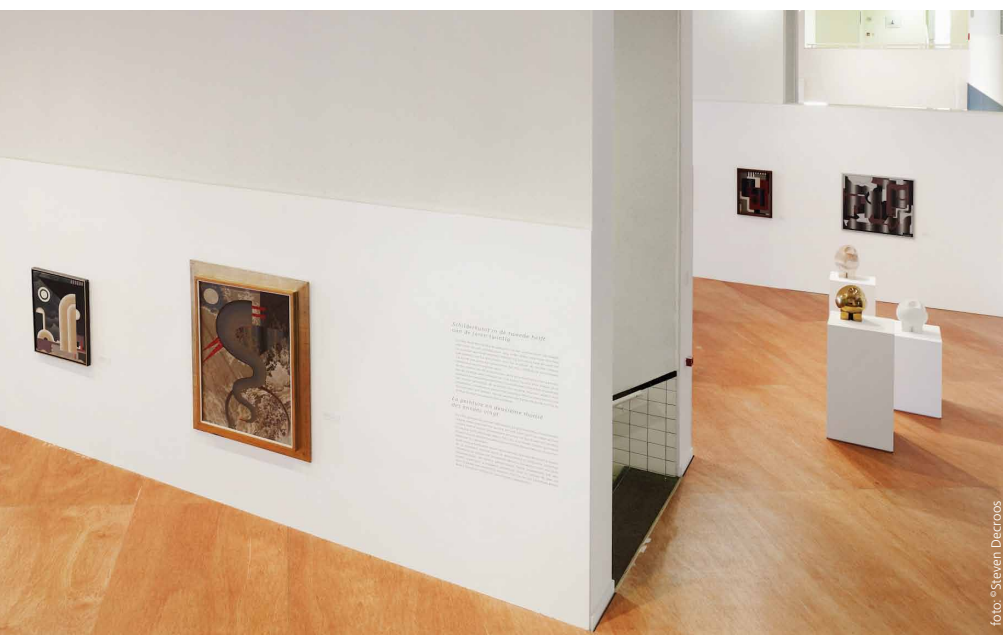

foto: © Steven Decroos